

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ**

ПРОГРАМА

**ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ІНСТИТУТУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ПРАВОНАВСТВО”**

**Харків
2013**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ**

ПРОГРАМА

**ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ІНСТИТУТУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ПРАВОВИЗНАВСТВО”**

**Харків
2013**

Програма проходження практики для студентів Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України зі спеціальності “Правознавство”/ уклад. Ю. Г. Барабаш, І. Є. Марочкін та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 19 с.

У к л а д а ч і : Ю. Г. Барабаш,
І. Є. Марочкін,
І. В. Бенедик,
В. П. Куриленко,
Є. О. Шевченко,
О. П. Куценко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 11 від 16.12.2013 р.)*

ВСТУП

Програма проходження студентами Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” (далі – університет) ознайомчої, виробничої та практики зі спеціальності (стажування) в органах прокуратури України розроблена відповідно до вимог Закону України “Про вищу освіту”, Статуту університету, Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 02.06.1993 р. № 161, Договору про співробітництво між Національним університетом “Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого” та Генеральною прокуратурою України, інших нормативно - правових актів.

Мета практики – оволодіння студентами сучасними методами, формами організації прокурорсько-слідчої діяльності, закріплення одержаних знань з юридичних дисциплін, набуття професійних навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах.

Завдання практики полягає в набутті професійних навичок і вмінь, необхідних як в практичній діяльності за спеціальністю, так і під час роботи в органах прокуратури України.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практика студентів є невід’ємною складовою навчального процесу при підготовці спеціалістів Інститутом підготовки кадрів для органів прокуратури України (далі – студентів Інституту) університету і спрямована на набуття ними практичних навичок реалізації завдань і функцій органів прокуратури та поглиблення знань, набутих у процесі навчання.

Прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя відповідно до п. 2.1.4 Договору про співробітництво в підготовці фахівців для органів прокуратури України, укладеного 04.03.2010 р. між Національним університетом “Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого” та Генеральною прокуратурою України, разом з університетом створюють та забезпечують студентам необхідні умови для проходження практики в органах прокуратури, оволодіння ними практичними навичками прокурорської діяльності.

Організацію практики та контроль за її проведенням здійснює керівник практики університету, який:

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від’їздом студентів на практику;
- надає студентам необхідні документи : програми практики, щоденники, методичні рекомендації, перелік яких встановлюється університетом;
- повідомляє студентів про систему звітності з практики;
- надає проректору з навчальної роботи письмові звіти про проведення виробничої практики із зауваженнями і пропозиціями щодо його покращення.

Університет щорічно, за два місяці до початку практики, направляє списки студентів Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України до Головного управління кадрового забезпечення Генеральної прокуратури України із метою узгодження кількісного складу і місця проходження практики .

Організація, проведення і підведення підсумків всіх видів практики, їх форми, тривалість і строк для кожного курсу визначаються навчальним планом та програмою проходження практики.

II. ВИДИ ТА СТРОКИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

2.1. Практика студентів Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України університету передбачає безперервність та послідовність її проходження при одержанні потрібного та достатнього обсягу теоретичних знань відповідно до різних строків навчання у вузі.

2.2. Студенти Інституту протягом навчання в університеті проходять наступні види практики:

- **ознайомча**, яка проводиться в органах прокуратури по закінченню 2-го курсу;

- **виробнича**, яку проходять в органах прокуратури студенти на 4-му курсі;

- **практика зі спеціальності (стажування)** проводиться в органах прокуратури на 5-му курсі.

2.3. Строки проходження практики студентами Інституту регламентуються наказом ректора університету.

2.4. Перед початком практики керівником практики університету проводиться інструктаж студентів і доводяться вимоги до порядку та обсягів відповідної практики.

III. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

3.1 Прийом студентів для проходження практики здійснюється на підставі наказу (розпорядження) прокурора області про прийняття та направлення їх до відповідної прокуратури.

Прокурор району (міста), в який направлені студенти для проходження практики:

- забезпечує студентів зручними робочими місцями та створює необхідні умови для виконання ними програм практики;
- додержується встановлених календарних графіків проходження практики;
- сприяє студентам у виконанні завдань кафедр, наукових керівників (надає відповідні статистичні звіти, аналізи, узагальнення, листи про позитивний досвід роботи, архівні справи тощо);
- призначає своїм розпорядженням керівників практики із числа досвідчених працівників, на яких покладається керівництво практикою.

Керівник практики здійснює безпосереднє керівництво практикою, організовує та контролює виконання студентом програми практики, сприяє отриманню ним досвіду практичної діяльності. За кожним керівником може бути закріплено не більше двох-трьох практикантів.

Безпосередній керівник практики повинен мати відповідний досвід роботи, високі моральні та професійні якості.

Щоб забезпечити належне проходження практики та закріплення студентами теоретичних знань, прокурорський працівник, к е р і в н и к практики п о в и н е н :

- скласти на підставі програми практики разом із студентом план проходження практики;
- надавати необхідну методичну та практичну допомогу і систематично контролювати виконання завдань;
- перевіряти правильність складання практикантом проектів процесуальних документів та актів прокурорського реагування;
- проводити зі студентом бесіди на професійні теми, допомагаючи оволодіти навичками практичної роботи;
- щотижнево підбивати підсумки практики;
- перевіряти повноту і своєчасність ведення студентами щоденників практики ;
- допомагати студентам у підготовці звітів про прохо-

дження практики.

По закінченню **ознайомчої** практики керівник практики видає студенту відповідну довідку (скріплену печаткою), а **виробничої** практики та практики **зі спеціальності (стажування)** – характеристику (скріплену печаткою) з конкретною оцінкою за результатами проходження практики: “*відмінно*”, “*добре*”, “*задовільно*”, “*незадовільно*”, в якій повинні бути відображені відомості про виконання програми та плану проходження практики, індивідуальних завдань, ставлення студента до професійної діяльності, рівень його теоретичних знань і професійних навичок, а також проявлені ним здібності і схильності до прокурорської діяльності.

3.2. При проходженні практики *студент зобов'язаний:*

- своєчасно прибути до місця проходження практики, одержати інструктаж із техніки безпеки та протипожежної профілактики, необхідні вказівки та роз'яснення, приступити до виконання програми практики;

- додержуватися правил внутрішнього трудового розпорядку, своєчасно та якісно виконувати всі завдання, передбачені програмою, а також вказівки керівника практики;

- дотримуватися послідовності, строків та планів проходження практики;

- складати проекти процесуальних та інших документів відповідно до вимог чинного законодавства;

- постійно знайомитися зі змінами законодавства ;

- повсякденно вести щоденник практики;

- своєчасно скласти письмовий звіт про виконання програми практики та належно оформити його;

- одержати письмову довідку або характеристику за підписом прокурора району (міста);

- за результатами проходження виробничої практики надати комісіям матеріали практики з копіями проектів процесуальних документів, які мають бути систематизовані, підшиті, пронумеровані, з описом усіх матеріалів.

У разі набору студентом документів на комп'ютері, необхідно додати до матеріалів про це довідку.

Робочі плани виробничої практики, щоденники, звіти і характеристики подаються окремо.

ІV. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ОЗНАЙОМЧОЇ, ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ТА ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (СТАЖУВАННЯ)

4.1. У ході **ознайомчої практики** студенти знайомляться з організацією роботи міських, районних, міжрайонних та привітряних до них прокуратур (далі – міськрайпрокуратури) щодо виконання конституційних функцій прокуратури відповідно до Конституції України та Закону України “Про прокуратуру”, наказів Генерального прокурора України, до функціональних обов’язків працівників прокуратури, регламенту прокуратури, правил внутрішнього трудового розпорядку, отримують загальні уявлення про роботу органів прокуратури, навички тлумачення норм чинного законодавства та застосування їх у практичних життєвих ситуаціях.

4.2. Під час **виробничої практики** студенти відповідно до навчального плану та програми практики під безпосереднім керівництвом досвідчених працівників прокуратури закріплюють одержані теоретичні знання, на основі вивчення досвіду роботи прокуратури, набувають практичних і організаційних навичок.

При проходженні виробничої практики в органах прокуратури студентам, насамперед, необхідно знайомитися з організацією роботи в міжрайпрокуратурі. Відповідно до вимог Закону України “Про прокуратуру” та наказів Генерального прокурора України про організацію роботи в органах прокуратури студент під керівництвом закріпленого за ним досвідченого працівника вивчає форму контролю за виконанням функціональних обов’язків оперативними працівниками та планових заходів, доручень і завдань вищестоящих прокуратур.

На початку практики студент ознайомлюється з організацією діловодства в органах прокуратури України, а саме: порядком прийому, реєстрації та передачі до виконання кореспонденції, а також відправленням всіх службових документів, що виходять із прокуратури, із правилами обліку та зберігання

документів, регламентом роботи прокуратури.

За час виробничої практики студент повинен оволодіти основними практичними навичками прокурорської діяльності щодо виконання функцій, передбачених ст. 121 Конституції України, зокрема:

4.2.1. Підтримання державного обвинувачення у суді

Після ознайомлення з відповідним галузевим наказом Генерального прокурора України щодо організації підтримання державного обвинувачення в суді, вказівками Генерального прокурора України, методичними рекомендаціями студенту необхідно доручити вивчення конкретного кримінального провадження з метою підготовки до підтримання державного обвинувачення в суді. Виконавши це, студент складає проекти:

- плану участі прокурора в підготовчому провадженні та в судовому розгляді ;

- порядку дослідження доказів у судовому розгляді кримінальних проваджень;

- постанови прокурора про зміну обвинувачення та відмову від обвинувачення (при наявності підстав);

- письмової промови прокурора;

- апеляційної скарги прокурора на незаконний та необґрунтований вирок суду.

Керівник практики перевіряє складені студентом проекти документів та аналізує допущені ним помилки.

По можливості бажано забезпечити присутність студента у залі судового засідання при розгляді судом справ із питань виконання вироку, про умовно - дострокове звільнення від покарання, застосування судом Закону України “Про амністію”, про зняття судимості, про розгляд клопотань щодо включення часу відбування виправних робіт до загального трудового стажу.

4.2.2. Представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом

Після ознайомлення з відповідним галузевим наказом Генерального прокурора України щодо представництва прокурором у суді інтересів громадянина або держави, вказівками Генерального прокурора України, Законом України “Про вико-

навче провадження”, методичними рекомендаціями із зазначених питань студент повинен підготувати проекти:

- заяв або позовів прокурора в інтересах громадянина або держави до районного суду загальної юрисдикції та адміністративного суду;

- позову в інтересах держави до господарського суду;

- апеляційні подання на рішення районного, адміністративного та господарського судів;

Студенту бажано бути присутнім у господарському та адміністративному судах при розгляді судами справ:

- про позбавлення батьківських прав, відібрання дитини від батьків або одного з них без позбавлення батьківських прав, усиновлення дітей іноземними громадянами;

- при перевірці прокурором виконання судових рішень, постановлених у справах за позовами і заявами щодо захисту інтересів дітей.

4.2.3. Нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва

Після ознайомлення з відповідним галузевим наказом Генерального прокурора України про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство, наказом Генерального прокурора України про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання та протидії корупції, вказівками Генерального прокурора України, методичними рекомендаціями, законами України “Про прокуратуру”, “Про міліцію”, “Про державну податкову службу”, “Про засади запобігання і протидії корупції”, Кримінальним процесуальним кодексом України студент з дозволу керівника практики повинен бути присутнім:

- під час перевірки додержання вимог закону при прийманні, реєстрації, розгляді та вирішенні заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення;

- при перевірці зберігання речових доказів та цінностей, вилучених у ході проведення досудового розслідування;

- при проведенні допитів свідків, потерпілих, підозрюваних;

- при обранні запобіжних заходів, виїмки документів, обшуків та інших слідчих дій у судовому розгляді;

- при укладанні угоди про визнання винуватості.

За дорученням прокурора студенти вивчають :

- порядок внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) ;

- закриті та зупинені слідчим чи прокурором кримінальні провадження ;

- кримінальні провадження з обвинувальними актами;

- кримінальні провадження з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності та про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;

- повідомлення про підозру;

- постанови про залучення експерта та проведення експертизи ;

- клопотання про обрання запобіжних заходів, проведення обшуків у житлі чи іншому володінні особи, проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

У разі виявлення порушень норм КПК готують проекти постанов прокурора про скасування незаконних та необґрунтованих рішень та актів прокурорського реагування.

Керівник практики, призначений прокурором, може з'ясовувати у студента його думку з конкретного питання, що в подальшому дасть змогу виявити рівень теоретичних знань та вміння застосовувати їх на практиці.

4.2.4. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян

Після ознайомлення з відповідним галузевим наказом Генерального прокурора України з організації роботи прокурора по нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням

особистої свободи громадян, вказівками Генерального прокурора України, методичними рекомендаціями, Законом України “Про попереднє ув’язнення”, Кримінально-виконавчим кодексом студент, вивчаючи специфіку наглядової діяльності прокурора при виконанні судових рішень у кримінальних справах, повинен бути присутнім:

- при проведенні перевірок додержання та застосування вимог чинного законодавства в місцях утримання затриманих, попереднього ув’язнення, в установі, в якій засудженні відбувають покарання, а також установі для примусового лікування і перевиховання;

- при ознайомленні з документами, на підставі яких особи затримані, заарештовані або до них застосовані заходи примусового характеру;

- при перевірці законності наказів, розпоряджень і постанов адміністрації місць утримання затриманих, попереднього ув’язнення, установ, в яких засудженні відбувають покарання, установ для примусового лікування і перевиховання, що регулюють порядок, умови утримання осіб в цих установах.

За результатами перевірок студент складає проекти відповідних документів.

Згідно із п. 9 Розділу XV “Перехідні положення” Конституції України прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів та функцію попереднього слідства до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів, та до сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування.

З огляду на викладене при проходженні виробничої практики студент також зобов’язаний ознайомитися з організацією роботи органів прокуратури України щодо нагляду за додержанням і застосуванням законів, реалізацією функції попереднього слідства тощо.

4.3. Практика зі спеціальності (стажування)

Заключною ланкою практичної підготовки студентів є практика зі спеціальності (стажування), під час якої поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану та практичні навички, набуті при проходженні попередніх видів практики, вивчаються на місцях особисті і ділові якості студентів та рівень практичної підготовки.

При проходженні практики зі спеціальності (стажування) міськрайпрокурори здійснюють перевірку професійної придатності студентів відповідно до Положення про порядок стажування в органах прокуратури України та Положення про роботу з кадровим резервом в органах прокуратури України.

Особлива увага звертається на вивчення моральних якостей (дисциплінованість, чесність, порядність, відповідальність, культуру, поведінку, надійність, ввічливість, поважне ставлення до людей).

За результатами практики міськрайпрокурор надає оцінку ділових і особистих якостей, проявлених під час проходження практики зі спеціальності (стажування) випускниками, які претендують на стажування в органах прокуратури, та затверджує характеристику (скріплену печаткою), яка надається студентом до навчального відділу університету.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

5.1. По закінченні **ознайомчої практики** студент отримує в прокуратурі довідку, скріплену печаткою, про строк проходження практики, яку надає в навчальний відділ університету.

5.2. Студенти по закінченні **виробничої практики** під керівництвом безпосередніх керівників складають письмові звіти, які разом із матеріалами, щоденниками практики та характеристикою (скріпленою печаткою) з конкретною оцінкою за результатами проходження практики здають керівнику практики від університету.

У звіті відображаються зміст роботи, що була проведена студентом на практиці, ступінь виконання програми, висновки про те, в якій мірі практика сприяла закріпленню та поглибленню теоретичних знань і набуттю практичних навичок.

Строки подання студентами звітів і матеріалів практики, проведення захисту, закріплення за відповідними кафедрами встановлюються наказом ректора університету.

Захист матеріалів виробничої практики проводиться на засіданнях міжкафедральних комісій за участю дирекції Інституту, представників Генеральної прокуратури.

При оцінці результатів роботи студента враховуються повнота і якість проходження виробничої практики, виконання завдань кафедр по науково-дослідницькій роботі, наданих процесуальних та інших документів, зміст і форма усної доповіді та відповіді студента на запитання членів комісії й характеристика. На підставі цих даних комісією колегіально оцінюються матеріали практики.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, надається право проходження практики повторно. Студент, який не захистив матеріали практики, відраховується з Інституту.

Підсумки виробничої практики обговорюються на засіданнях міжкафедральних комісій, які узагальнюють результати захисту матеріалів практики та надають до навчального відділу

університету свої висновки та пропозиції щодо вдосконалення проходження практики.

5.3. По закінченні **практики зі спеціальності (стажування)** студенти отримують в органах прокуратури характеристики (скріплені печаткою) з конкретною оцінкою за результатами проходження практики, які надаються в навчальний відділ університету.

Зразки оформлення документів наведені у додатках 1-3 (с. 16-18).

Д О Д А Т К И

Додаток 1

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Юридична академія України”
імені Ярослава Мудрого”**

З В І Т

про проходження виробничої практики

студента (ки) 4 курсу __ групи

Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України

(прізвище , ім'я, по батькові)

Керівник практики

Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН
проходження виробничої практики студента (ки) 4 курсу ____
групи Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури
України

(прізвище, ім'я, по батькові)

Початок практики: _____

Закінчення практики: _____

Що необ- хідно зро- бити	Який доку- мент буде складатися	Дата	Відмітка про виконання	Зауваження керівника практики
--------------------------------	---------------------------------------	------	---------------------------	-------------------------------------

Студент (ка) – практикант (ка) (підпис)

“ЗГОДЕН”

Керівник практики
(посада, прізвище, ініціали, підпис, дата)

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”**

Щ О Д Е Н Н И К
про проходження виробничої практики

студента (ки) 4 курсу __ групи
Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України

(прізвище, ім'я, по батькові)

Дата	Виконана робота протягом дня
з _____ по _____	

“ПІДТВЕРДЖУЮ”

Керівник практики*
(посада, прізвище, ініціали, підпис, дата)

*Примітка. Підпис керівника практики має бути після кожного напрямку проходження виробничої практики.

Навчально-методичне видання

ПРОГРАМА

ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ПРАВознавство”

У к л а д а ч і : БАРАБАШ Юрій Григорович,
МАРОЧКІН Іван Єгорович,
БЕНЕДИК Іван Васильович,
КУРИЛЕНКО Віталій Петрович,
ШЕВЧЕНКО Євген Олексійович,
КУЦЕНКО Олексій Петрович

Відповідальний за випуск *І. В. Борисенко*

Редактор *Л. В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 17.12.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,1. Облік.-вид. арк. 0,53. Вид. № 395.
Тираж прим. Зам. № 4657. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.